

Linköpings universitet
581 83 Linköping

Datum 2009-04-03
Dnr 32-2008-0698

Linköpings Universitets årsredovisning 2008

Riksrevisionen har granskat Linköpings Universitets (LiU:s) årsredovisning, daterad 2009-02-23. Syftet har varit att bedöma om redovisningen och underliggande redovisning är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt om ledningens förvaltning följer tillämpliga föreskrifter och särskilda beslut.

Riksrevisionen vill efter granskningen av årsredovisningen och avlämnandet av revisionsberättelse fästa styrelsens uppmärksamhet på nedanstående.

Riksrevisionen önskar information senast 2009-05-11 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

1 Sammanfattning

1.1 Förordningen om intern styrning och kontroll

Riksrevisionen har granskat och följt arbetet med införandet av den nya processen för intern styrning och kontroll. Riksrevisionen anser att styrelsens bedömning av den interna styrningen och kontrollen i väsentliga avseenden är rättvisande. Emellertid har styrelsen inte visat underlag som styrker att de fullt ut fullgjort kraven enligt förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll.

Följande iakttagelser har noterats:

- Styrelsen för LiU har inte dokumenterat och beslutat om processen för det fortsatta arbetet med intern styrning och kontroll.
- LiU:s riskanalys bör i större utsträckning tydligare motivera de ställningstaganden avseende identifierade risker och eventuella åtgärder som planerats. Väsentliga administrativa risker har inte identifierats och värderats.
- Styrelsen har inte formellt beslutat om kontrollåtgärder under 2008. Ansvar och tidplan för kontrollåtgärderna skall dokumenteras.
- Av LiU:s framtagna dokumentation framgår inte om och i vilken omfattning uppföljning och utvärdering har gjorts relaterat till de kontrollåtgärder styrelsen haft att formellt besluta om under 2008. Dokumentationen beskriver i hög utsträckning pågående och planerad utveckling.

Riksrevisionen *rekommenderar* att LiU ytterligare prioriterar arbetet med intern styrning och kontroll för att fullt ut uppfylla intentionerna med förordningen om intern styrning och kontroll.

1.2 Årsredovisningsprocessen

Brister i årsredovisningsprocessen kan medföra att man inte uppfyller kraven i förordningen om intern styrning och kontroll.

Riksrevisionen *rekommenderar* ånyo att LiU avsätter ytterligare resurser för central dokumentation, uppföljning och analys av årsredovisningens innehåll för att säkerställa korrekt återrapportering och att regelverket enligt förordningen om myndigheters bokföring följs.

1.3 Universitetets relation med holdingbolaget

Riksrevisionen har under verksamhetsåret 2008 granskat olika former för samverkan vid universitet. Syftet med granskningen har varit att bedöma om ledningens interna styrning och kontroll är betryggande, om bestämmelser efterlevs samt om relationen kan bedömas som affärsmässig. Iakttagelser från granskning av samverkan med Universitetsholding i Linköping AB redogörs för i denna rapport.

Som ett resultat av granskningen rekommenderar Riksrevisionen universitetets styrelse att, före årsstämman i Holding, som årlig punkt på styrelsemöte besluta om ägardirektiv som ska gälla till nästa årsstämma i Holding. Ägardirektiven ska därefter överlämnas till Holding för beslut på årsstämman.

Riksrevisionen rekommenderar att LiU inhämtar regeringens medgivande beträffande avtalet om tjänstekoncession med Universitetsholding. Avtalet är inte affärsmässigt och kan betraktas som stridande mot kapitalförsörjningsförordningen.

1.4 Upphandling med holdingbolaget

Riksrevisionen har anlitat Affärsconcept AB för att bedöma hur några aktuella rättsfall påverkar upphandlingsvillkoren för Universitetet.

Riksrevisionen *rekommenderar* LiU att göra en bedömning av hur slutsatserna i Affärsconcepts rapport påverkar den fortsatta upphandlingsverksamheten vid universitetet.

2 Förordningen om intern styrning och kontroll

Ett förändrat regelverk avseende intern styrning och kontroll för statliga myndigheter trädde i kraft den 1 januari 2008. Förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll, ska tillämpas av alla myndigheter med krav på internrevision. I 2 kap 8 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag finns krav på att styrelsen i årsredovisningen ska lämna en bedömning av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande.

Av 2 kap 2 § högskoleförordningen (1993:100) framgår att styrelsen för en högskola ska ha det ansvar och de uppgifter som följer av 3 § myndighetsförordningen (2007:515) och 2 kap 8 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. Av högskoleförordningen framgår vidare att styrelsen ska säkerställa att det vid högskolan finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt.

I 3 § myndighetsförordningen anges att myndighetens ledning ansvarar inför regeringen för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt, författningen enligt och att myndigheten har en tillförlitlig återrapportering. Enligt 2 § i förordning om intern styrning och kontroll ska myndigheten utforma och etablera en process som syftar till att myndigheten med rimlig säkerhet fullgör de krav som framgår av 3 § myndighetsförordningen.

2.1 Processen intern styrning och kontroll

Intern styrning och kontroll är en process som skapas av myndighetens ledning och medarbetare i syfte att verksamheten bedrivs effektivt, författningen enligt och har en tillförlitlig återrapportering. Följande moment finns beskrivna i förordningen och skall ingå i ovanstående process.

1. Riskanalys
2. Kontrollåtgärder
3. Uppföljning
4. Dokumentation

Processen för intern styrning och kontroll bör vara integrerad med myndighetens verksamhetsstyrning. Det bör vara naturligt att genomföra riskanalyser och etablera kontrollåtgärder, i samband med att myndigheten upprättar verksamhetsplan och utformar operativa rutiner.

LiU:s styrelse har fastställt och beslutat om hur arbetet med intern styrning och kontroll ska genomföras under 2008. Det saknas dock beslut om ansvar och budget för genomförandet av processen. Det är angeläget att styrelsen markerar sitt ansvar för genomförandet.

2.1.1 Riskanalys

Riskanalys skall genomföras både för verksamheten som helhet och för alla delar av verksamheten. I riskanalysen ingår att identifiera, värdera och aktivt ta ställning till hur riskerna skall hanteras.

LiU:s riskanalys har upprättats på central nivå och omfattar övergripande verksamhetsrisker. LiU:s riskanalys bör i större utsträckning tydligare motivera vilka ställningstaganden avseende identifierade risker som gjorts och vilka eventuella åtgärder som planerats.

Risker inom viktiga administrativa områden har inte identifierats och värderats. Exempel på detta är kvalitet i finansiella beslutsunderlag såsom årsredovisningen.

2.1.2 Kontrollåtgärder

Styrelsen skall utifrån resultatet av riskanalysen fatta beslut om hur riskerna ska hanteras. Kontrollåtgärderna skall motverka riskerna. De skall utformas i förhållande till den riskanalys som gjorts och vara inbyggda i såväl organisation som rutiner. Styrelsen har inte beslutat om sådana kontrollåtgärder under 2008. Inte heller ansvar och tidplan för kontrollåtgärderna har dokumenterats.

2.1.3 Uppföljning och utvärdering

Intern styrning och kontroll skall följas upp för att säkerställa att processer, rutiner och system fungerar som planerat. Utvärderingen skall resultera i förslag på förbättringar.

Av LiU:s framtagna dokumentation framgår inte om och i vilken omfattning uppföljning och utvärdering har gjorts relaterat till de kontrollåtgärder styrelsen haft att formellt besluta om under 2008.

2.1.4 Dokumentation

En samlad dokumentation ska ligga till grund för styrelsens bedömning av en interna och styrningen och kontrollen, som ska göras i anslutning till underskriften i årsredovisningen, enligt ESV föreskrifter till 6 § Förordning om intern styrning och kontroll. Dokumentationen ska upprättas så att det går att följa myndighetens process för intern styrning och kontroll, från riskanalys och beslut om kontrollåtgärder, till uppföljning och bedömning.

LiU:s dokumentation beskriver i hög utsträckning pågående och planerad utveckling men beskriver inte graden av genomförande relaterat till förordningens krav på hela processen för intern styrning och kontroll.

2.2 Rekommendationer

LiU bör upprätta en beskrivning över processen för intern styrning och kontroll. Denna beskrivning kan förslagsvis innehålla tidsplan för olika delar av det fortsatta arbetet, ansvarsfördelning, åtgärder, uppföljning och kommunikation.

Styrelsen bör skriftligen klargöra och besluta om sin syn på risk och förmedla den till organisationen. Detta beslut bör vara vägledande och utgöra en grund för det fortsatta arbetet med intern styrning och kontroll.

Styrelsen bör också ange vilket skriftligt underlag som behövs för sitt ställningstagande avseende intern styrning och kontroll i årsredovisningen. Underlaget bör upprättas så att det utgör ett samlat underlag för bedömning av om den interna styrningen och kontrollen är betryggande.

Riksrevisionen *rekommenderar* att LiU ytterligare prioriterar arbetet med intern styrning och kontroll för att fullt ut uppfylla intentionerna med förordningen om intern styrning och kontroll.

3 Årsredovisningsprocessen

Riksrevisionen har under flera år, senast i rapport daterad 2008-03-18, påpekat behovet av att universitetet utvecklar processen för kvalitetssäkring av årsredovisningen. LiU har löpande vidtagit flera åtgärder för att förbättra den interna styrningen. Detta har bl.a. resulterat i förbättrad redovisning, bättre underlag för analys och uppföljning av finansiella delar i årsredovisning samt förbättringar avseende resultatredovisningen.

Vid granskning av årsredovisning konstateras emellertid att LiU ännu inte har avsatt tillräckliga resurser för att dokumentera årsredovisningen samt för att analysera och följa upp underlag till årsredovisningen från institutionerna. Till årsredovisningen stödjande dokumentation uppvisar omfattande brister.

Av 20 § förordning (2000:606) om myndigheters bokföring (FBF) framgår följande beträffande specifikation till årsredovisning.

- FBF 20 §

För varje sammandragen post i den balansräkning som skall ingå i årsredovisningen skall, om inte postens sammansättning klart framgår av bokföringen i övrigt, de belopp som ingår i posten specificeras i en särskild förteckning.

- ESV:s föreskrifter till 20 §

Specifikationerna till årsredovisningen är inte en del av årsredovisningen. Specifikationerna ska bevaras hos myndigheten.

- ESV:s allmänna råd till 20 §

Specifikationerna till årsredovisningen har som huvudsakligt syfte, dels att balansräkningens poster i årsredovisningen härleds till bokföringens konton, dels att bokföringens konton specificeras samt att värdering och avstämning av konton verifieras. Specifikationerna säkerställer således att det finns en obruten verifieringskedja från verifikationerna till posterna i årsredovisningens balansräkning.

Dokumentation av processen att upprätta årsredovisning samt dokumentationen av årsredovisningens innehåll utgör grunden för att styrelsen skall kunna känna sig trygg med den informationskvalitet som årsredovisningen innehåller. Dokumentationen krävs för att universitetet ska uppfylla de formella kraven i FBF, och utgör därutöver ett underlag för analys och kvalitetssäkring.

Regeringen har beslutat om att fr.o.m. 1 januari 2008 införa tydligare bestämmelser om det ansvar för intern styrning och kontroll som en myndighetsledning har. De nya bestämmelserna finns i myndighetsförordningen (2007:515), förordning (2007:603) om intern styrning och kontroll, förordning (2000:605) om myndigheters årsredovisning och budgetunderlag samt i högskoleförordningen.

För LiU innebär detta att myndighetens styrelse ansvarar för att säkerställa att det finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt. De nya bestämmelserna innebär bl.a. att styrelsen måste säkerställa att det finns en process som säkerställer kvalitet i den återsrapportering som presenteras i årsredovisningen. Brister i årsredovisningsprocessen kan medföra att man inte uppfyller kraven i ovan angivna förordningar.

Riksrevisionen *rekommenderar ånyo* att LiU avsätter tillräckliga resurser för central dokumentation, uppföljning och analys av årsredovisningen. Detta för att säkerställa korrekt återsrapportering och att gällande regelverk följs.

4 Universitetsholding i Linköping AB

Riksrevisionen har under verksamhetsåret 2008 granskat olika former för samverkan vid universitet. Syftet med granskningen har varit att bedöma om

ledningens interna styrning och kontroll är betryggande, om bestämmelser efterlevs samt om relationen kan bedömas som affärsmässig.

4.1 Ägardirektiven

LiU:s styrelse har i egenskap av förvaltare av aktierna i Universitetsholding i Linköping AB (Holding) att utforma och följa upp verksamhetens ägardirektiv. Gällande ägardirektiv beslutades 2006. Uppföljning av dotterbolagets verksamhet bör ske årligen och följas av en ev. årlig omprövning av direktiven. Årligen beslutade ägardirektiv bör eftersträvas.

Riksrevisionen *rekommenderar* universitetets styrelse att, före årsstämman i Holding, som årlig punkt på styrelsemöte besluta om ägardirektiv som ska gälla till nästa årsstämma i Holding. Ägardirektiven ska därefter överlämnas till Holding för beslut på årsstämman.

4.2 Avtal om tjänstekoncession mellan LiU och Universitetsholding

I avtal mellan LiU och Universitetsholding framgår följande:

”Beträffande verksamheten i Holding ankommer det på bolaget att fr.o.m. 2007 och t o m utgången av 2010 gentemot det helägda dotterbolaget Mjärdevi Business Incubator AB (MBI, under namnändring till LiU Incubator AB) svara för det åtagande om basfinansiering av MBI som den 13 november 2006 avtalats mellan LiU och Linköpings kommun. Parterna är vidare överens om att motsvarande åtagande om tillkommande basfinansiering av MBI skall uppfyllas av Holding fr.o.m. den tidpunkt ett parallellt avtal om basfinansiering av MBI mellan LiU och Norrköpings kommun trätt i kraft.

LiU utger för sin del till ersättning för den verksamhet som bedrivs enligt detta avtal till Holding. För verksamheten under 2007 utger LiU ett belopp om högst 3 Mkr. För perioden 2008 – 2010 utger LiU årligen ett belopp om högst 4 Mkr.”

Riksrevisionen bedömer att den årliga finansieringen på 3 mnkr under 2007 och 4 mnkr 2008 – 2010 som LiU betalar till Holding är ett kapitaltillskott som inte är i överensstämmelse med gällande regler i kapitalförsörjningsförordningen (1996:1188). Av förordningen framgår följande.

”10 a § En myndighet får inte utan regeringens medgivande använda statens medel eller övriga tillgångar till att

1. bilda bolag, stiftelser, föreningar eller liknande rättssubjekt, eller
2. förvärva aktier eller andelar eller göra kapitaltillskott i sådana rättssubjekt.”

Riksrevisionen *rekommenderar* att LiU inhämtar regeringens medgivande för avtalet.

4.3 Upphandling från Universitetsholding

Riksrevisionen har låtit Affärskoncept i Stockholm AB utreda om svenska universitets och högskolors köp av tjänster och byggtreprenader från närstående bolag står i överensstämmelse med gällande rätt (utredningen skickas separat till LiU). Ett av de exempel som har ingått i denna utredning är LiU:s köp av tjänster

från Holdings dotterbolag SKILL avseende Alumniundersökning på 687 500 kr inklusive moms.

I utredningen redovisar Affärskoncept sin syn på rättsläget och gör bedömningen att denna tjänst borde ha upphandlats enligt lagen om offentlig upphandling. Bedömningen baseras på aktuella rättsfall. Dock är inte samtliga frågor prövade i domstol.

Riksrevisionen *rekommenderar* att LiU gör en bedömning av hur slutsatserna i denna utredning påverkar den fortsatta upphandlingsverksamheten vid universitetet.

Ansvarig revisor Arne Månberg har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Louise Münt har varit föredragande.

Arne Månberg

Louise Münt

Kopia för kännedom:

Regeringen